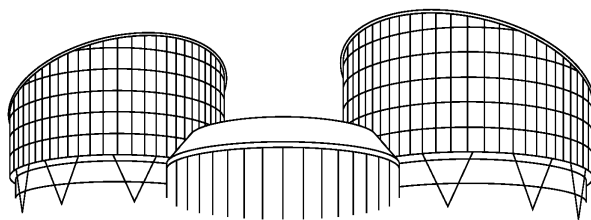

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ

Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук Олександра Дроздова та Олени Дроздової

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

Офіційне цитування:
CASE OF VOYKIN AND OTHERS v. UKRAINE
(Application no. [47889/08](#))

Офіційний текст англійською мовою: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-181877>

ЧЕТВЕРТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 47889/08)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

27 березня 2018 року

Це рішення набуде статусу остаточного відповідно до умов, визначених пунктом 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Войкін та інші проти України»,

Європейський суд з прав людини (Четверта секція), засідаючи палатою, до складу:

Вінсент А. Де Гаetano, Голова,
Ганна Юджівська,
Паулу Пінто де Альбукерке,
Фаріс Вегабовіч,
Егідіуос Кюріс,
Юлія Мотоц,
Георгес Раварані, судді,
і Маріалена Цирлі, секретар секції,

Після обговорення за зачиненими дверима 6 березня 2018 року
Постановляє таке рішення, що було ухвалене у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу розпочато за заявою (№ 47889/08) проти України, поданою до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основних свобод («Конвенція») чотирма громадянами України: Валерієм Сергійовичем Войкіним (перший заявник), пані Марина Олександрівна Войкіна (другий заявник), пані Елеонора Миколаївна Шупняк (третій заявник) і пані Валентина Борисівна Войкіна (четвертий заявник). Перший і другий заявники подали заяви 11 листопад 2008 року. Третій і четвертий заявники приєдналися до них 26 листопада 2008 року.

Четверта заявниця померла після подачі заяви. Перший заявник, її син, висловив бажання звернутися за її скаргами замість неї.

2. Заявників представляв пан Едуард Марков, адвокат, який практикує у м. Одеса. Уряд України ("Уряд") був представлений його представником, паном Іваном Ліщиною, з Міністерства юстиції.

3. Заявники подали ряд скарг, зокрема, відповідно до статей 3, 5, 8 та 13 Конвенції.

4. 6 січня 2014 року заяву було комуніковано Уряду.

5. 10 липня 2017 року заступник голови цієї секції відповідно до пункту 2 (с) правила 54 Регламенту Суду ухвалив, що сторонам слід запропонувати надати додаткові письмові зауваження щодо прийнятності та суті заяви.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

6. Перший заявник народився в 1978 році. Під час подій він був дільничним в Калінінському районному відділу поліції у м. Горлівка. Станом на лютий 2014 року він відбуває покарання у в'язниці Менський №. 91. Друга заявниця - його дружина, яка народилася в 1984 році. Вона живе у м. Горлівці разом зі своєю матір'ю, третьої заявницею, яка народилася у 1951 році. Четверта заявниця, мати першого заявника, народилася у 1948 році і померла 5 грудня 2010 року. Перший заявник виявив бажання підтримати заяву своєї матері від її імені.

A. Інцидент за участю другої заявниці та його розслідування

7. В ніч з 18 на 19 червня 2008 року, незабаром після півночі, другий заявник зіткнувся з поліцейським, який був колегою її чоловіка.

8. Другий заявник виклав події наступним чином. Прогулюючись по вулиці з другом, Б., вона чула, як хтось біжить за ними. Ця людина штовхнула її у плече. Повернувшись, вона побачила М., якого вона знала. Він був в цивільному одязі і, здавалося, був сильно п'яний. Коли вона запитала його, в чому справа, М. кричав, що він піддасть її особистому обушку без пояснення причин. Він вихопив у неї сумку. Перевіривши її вміст, він кинув її на землю. Потім М. схопив другу заявницю за шию і почав душити її. У відповідь на її протести він зазначив, що місцевий прокурор знаходиться поруч з ним і що безглуздо скаржитися. Він двічі вдарив другу заявницю в голову чимось важким, що, на її думку, могло бути мобільним телефоном. У цей момент перший заявник зателефонував подрузі його дружини Б., яка була тоді з нею, щоб з'ясувати, чи все в порядку (оскільки його дружина не повернулася додому в очікуваний час і не відповідала на його телефонні дзвінки). Дізнавшись про інцидент, перший заявник прибув на місце події. М. погрожував їй звільненням у грубій формі. Він дозволив другій заявниці піти тільки після того, як до них підійшли два інших поліцейських у цивільному одязі, які опинилися там.

9. Подруга другої заявниці Б. підтримавла вищезгадану версію подій. Проте врешті-решт вона вказала, що М. не душив другу заявницю, але просто тримав її і не відпускав.

10. Версія М. щодо тих подій була наступною. Він йшов по вулиці з знайомим П., бізнесменом, після святкування професійного свята інспекторів міліції. Вони зустрілися з двома колегами М. і зупинилися поговорити з ними. Повз них пройшли дві жінки. М. подумав, що одна з них була якась Т., яка перебував під адміністративним наглядом і не повинна була так пізно залишати свій будинок. Він пішов питати її, що вона там робить. Однак, наблизившись до неї, він зрозумів, що помилився. Він впізнав другу заявницю та вибачився за свою помилку. Друга заявниця, як йому здалося, була сильно п'яною, почала ображати і штовхати його. М. Стверджував, що він не чіпав її. Що стосується можливого походження її травм, він зазначив, що у неї були серйозні інциденти в минулому з її чоловіком і що ці травми, можливо, були нанесені їм. Що стосується того факту, що пластиковий пакет, який у був у неї в руках, був розірваний, він пояснив це своєю інтенсивною жестикуляцією.

11. Версія М. була підтримана заявами його друга П. і двох поліцейських, які були там.

12. Прийшовши додому, друга заявниця викликала швидку допомогу. У неї діагностували ряд синців на шиї і ситуаційний невроз. Вона пояснила, що її душив поліцейський. У присутності фельдшера швидкої допомоги, друга заявниця викликала поліцію. За словами Уряду, вона не згадала, що М. був співробітником правоохоронних органів. Друга заявниця оскаржила ці твердження.

13. Вранці 19 червня 2008 року другу заявницю оглянув невропатолог, який діагностував у неї струс мозку та синці на шиї і призначив амбулаторне лікування.

14. 28 червня 2008 року Калінінська поліція видала постанову про відмову в порушенні кримінальної справи щодо скарги другої заявниці. Вона зазначила, що заявниці скаржилася поліції вночі о 1.05. 19 червня 2008 року про те, що її побив знайомий. Як було зазначено далі в постанові, її неможливо було опитати, оскільки вона ніколи не була вдома, коли її відвідувала поліція.

15. 9 липня 2008 року друга заявниця поскаржилася на інцидент в прокуратуру міста Горлівка («Горлівська прокуратура»). Вона звернулася з проханням про те, щоб розслідування не було доручено Калінінській районній прокуратурі («Калінінська прокуратура»), враховуючи, що, як стверджується, один з її посадових осіб був з М. під час подій і що М. послався на цей факт як гарантія своєї безкарності (див. пункт 8 вище). Друга заявниця стверджувала, що влада не намагалася зв'язатися з нею, щоб почути її версію подій.

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

16. 15 липня 2008 року прокуратура Горлівки направила її скаргу до Калинінської прокуратури.

17. 25 липня 2008 року друга заявниця подала до Калинінської прокуратури письмову інформацію про інцидент. В той же день влада скасувала відмову від 28 червня 2008 року. Вона зазначила, що розслідування неправильно було передано Калинінській поліції, незважаючи на те, що скарга другої заявниці стосувалася передбачуваного жорстокого поводження з нею з боку одного з її співробітників.

18. 28 липня 2008 поліцейського, який знаходився на чергуванні в ніч з 18 на 19 червня 2008 року, було пригнучено до дисциплінарної відповідальності за те, що він не виконав вимогу другої заявниці (див. пункт 12 вище).

19. 1 серпня 2008 року Калинінська прокуратура відмовилася порушити кримінальну справу проти М. за статтею 365 § 2 Кримінального кодексу (перевищення влади, що супроводжувалися насильством або таке, що ображає особисту гідність потерпілого), вважаючи, що відсутній склад злочину у його діях. Прокурор зазначив, що твердження другої заявниці були підтримані заявами її чоловіка та її подруги. Однак були також заяви М. і свідків з його боку, які заперечували жорстоке поводження з другою заявницею. Тому прокурор визнав її твердження необґрунтованими. У постанові також зазначалося, що під час подій М. носив цивільний одяг і не виступав в якості співробітника правоохоронних органів. Нарешті, було відзначено, що друга заявниця проігнорувала численні виклики на допит.

20. 4 серпня 2008 року Калинінська прокуратура скасувала свою відмову від 1 серпня 2008 як передчасну. Зокрема, вона зазначила, що не всі відповідні факти були встановлені. Крім того, не було проведено судово-медичної експертизи другої заявниці.

21. 14 серпня 2008 року другу заявницю було обстежено, за результатами якого не було зафіксувало жодних видимих ушкоджень. Проаналізувавши її медичну картку, експерт дійшов висновку, що у неї був синець на шиї і черепно-мозкова травма, яка призвела до струсу мозку. Ці травми, оцінені як незначні, були результатом «контакту з тупими об'єктами» в момент, зазначений другою заявницею.

22. У той же день Калинінська прокуратура знову відмовилася порушити кримінальну справу стосовно М. через відсутність в його діях ознак складу злочину. Зокрема, він посилався на заяви свідків, згідно з якими М. не піддавав жорсткому поводженню другу заявницю. Крім того, прокурор зазначив, що М. не діяв в своїй офіційній якості і що травми, отримані другою заявницею, були незначними.

23. 5 вересня 2008 року високопосадовець тієї ж прокуратури скасував вищевказану постанову як передчасну. Він, зокрема, зазначив, що потрібно додаткове судово-медичне обстеження, з тим щоб перевірити твердження другого заявника про те, що її вдарили по голові мобільним телефоном.

24. 5 вересня 2008 року прокурор призначив таку експертизу щодо другої заявниці, щоб відповісти на наступні питання: (1) як саме були нанесені їй травми; (2) чи були травми на її голові, які отримані, можливо, в результаті ударів за допомогою мобільного телефону; (3) чи могла вона отримати відповідні травми при обставинах, про які вона заявила; і (4) коли саме вона отримала травми, про які йде мова.

25. 9 жовтня 2008 року було проведено судово-медичну експертизу. Вона містила наступні відповіді на вищезазначені питання: (1) черепно-мозкова травма і синець на шиї виникли в результаті контакту з тупими предметами; (2) ні експертиза другої заявниці, ні оцінку медичної документації не дозволила виявити жодних травм голови (мабуть, йшлося про наявність видимих ушкоджень); (3) травми другій заявниці могли бути нанесені їй за описаних обставин; і (4) згідно з медичними документами, друга заявниця могла отримати травми 19 червня 2008 року.

26. 19 листопада 2008 року Калінінська прокуратура винесла ще одну постанову про відмову в порушенні кримінальної справи стосовно скарг другої заявниці. Спираючись на звіти судово-медичної експертизи і заяви свідків, прокурор заявив, що її твердження недостатньо обґрунтовано.

27. 20 квітня 2009 року Донецька обласна прокуратура («регіональна прокуратура») скасувала вищевказану постанову як передчасну і таку що свідчить про неповне розслідування.

28. 5 травня 2009 року Калінінська прокуратура знову відмовилася порушити кримінальну справу проти М. В. В постанові було зазначено, що судово-медичні експертизи від 14 серпня і 9 жовтня 2008 року спростовували твердження другої заявниці. Крім того, прокурор зазначив, що друга заявниця відмовилася надати свій показання під час додаткового розслідування.

29. Друга заявниці оскаржила вищевказану відмову до Генеральної прокуратурою («ГПУ») принаймні три рази (20 липня і 8 жовтня 2009 року і 4 січня 2010 року). Її скарги були скеровані в регіональну прокуратуру.

30. 21 лютого 2010 року регіональна прокуратура написала їй, що вона погодилася з рішенням прокуратури нижчого рівня. Як зазначено далі в листі, їй було роз'яснено право оскаржити це рішення у суді, якщо вона того забажає.

В. Кримінальна справа проти першого заявника

31. У травні 2008 року перший заявник переніс операцію на коліні. З 8 серпня по 2 вересня 2008 року він пройшов курс амбулаторного лікування в лікарні м. Горлівка.

32. У не вказану дату (нерозбірливо в доступній копії) Калінінська прокуратура направила повістку першому заявникові за його зареєстрованим місцем проживання (будинок його матері), в якій його було зоб'язано прийти 5 вересня 2008 року в прокуратуру. Неясно, чи він був викликаний в контексті кримінального розслідування щодо скарг дружини - першої заявника (див. вище) або чи було це пов'язані з подальшим кримінальним провадженням проти нього.

33. 10 вересня 2008 року Калінінська прокуратура порушила кримінальну справу стосовно першого заявника за підозрою в зловживанні владою і піддробкою, вчиненою ним як посадовою особи правоохоронних органів в січні 2008 року. Більш докладно, 14 березня 2008 року місцевий суд повідомив прокурора про деякі фактичні неточності в протоколі про адміністративне (незначне) правопорушення, складеному першим заявником. Останній підозрювався в тому, що підробив цей протокол.

34. У той же день Калінінська прокуратура повідомила листом заявника про вищевказане рішення, який було направлено на адресу, де він де факто проживав з дружиною (окремо від батьків). У листі також було зазначено, що він повинен був прийти в прокуратуру, щоб отримати копію рішення і проведення допиту.

35. Однак в той же день, 10 вересня 2008 року, прокурор наказав Калінінській поліції забезпечити присутність першого заявника для проведення слідчих дій. 12 вересня 2008 року поліція повідомила слідчому, що неможливо виконати вищезгаданий наказ, оскільки перший заявник не був знайдений ні за місцем його постійного проживання, ні в квартирі його матері. Коли вони також відправилися до житла його тещі з метою встановлення його місцезнаходження, третя заявниця «істерично напала на них», що змусило міліцію повірити, що перший заявник міг там переховуватися.

36. 13 вересня 2008 року суддя Калінінського суду ухвалив рішення про затримання першого заявника з метою доставлення його до суду для розгляду клопотання про застосування стосовно нього запобіжного заходу.

37. 19 вересня 2008 року перший заявник був оголошений міліцією у розшук.

38. У той же день він написав до районної прокуратури, що після інциденту з його дружиною поліція Калінінського району загрожувала йому і його родині звільненням, кримінальним переслідуванням або навіть смертельними наслідками. Тому він зажадав від Калінінського прокурора відмовитися від справи. Він також стверджував, що він боявся навіть піти в лікарню, так як деякі підозрілі особи ходили біля його будинку. Перший заявник вказав адресу своєї матері.

39. 22 вересня 2008 слідчий відвідав матір першого заявника (четверту заявницю) у себе вдома і запитав її, чи знає вона, де знаходиться перший заявник. Вона заявила, що він проживає окремо від неї близько двох років і що вона не знає про його місцезнаходження.

40. 24 вересня 2008 року вона направила слідчому клопотання першого заявника від 23 вересня 2008 року про те, щоб вона представляла його в суді в якості його представника і щоб їй надали копію постанови від 10 вересня 2008 року про порушення кримінальної справи проти нього. В обґрунтуванні цього клопотання перший заявник заявив, що він був обмежений у своєму русі після операції на коліні.

41. 29 вересня 2008 року начальник медико-санітарної допомоги лікарні м. Горлівка повідомив слідчому, відповідаючи на питання останнього, про те, що в останній раз перший заявник приїхав в лікарню 15 вересня 2008 року, і що адміністрація лікарні не знала, як з ним себе поводити.

42. 1 жовтня 2008 року підрозділ внутрішньої безпеки Калінінської поліції направив до прокуратури інформацію про те, що перший заявник таємно відвідував квартири батьків своєї дружини.

43. 3 жовтня 2008 року Калінінський прокурор повідомив першого заявника за адресою його матері, вказавши, що останній не може бути допущений до участі в провадженні як його представника на такому ранньому етапі. Прокурор зазначив, що перший заявник перебуває в розшуку і що йому необхідно отримати копії постанов щодо порушення кримінальної справи проти нього і з'явитися для допиту.

44. 31 жовтня 2008 року Калінінський прокурор направив першому заявнику ще один лист, повідомивши йому, що проти нього у той день було порушено ще одну кримінальну справу за підозрою в зловживанні службовою особою правоохоронних органів і посадовій підробці і що він повинен був звернутися в прокуратуру, щоб отримати копію цього рішення та з'явитися на допит.

45. У період з жовтня 2008 року по січень 2010 року проти першого заявника було порушено ще вісім кримінальних справ за додатковими

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

епізодами зловживання службовим становищем, а також за підозрою в хабарництві. Він підозрювався у скоєнні цих злочинів, щоб повідомити своє керівництво про кращі результати і, таким чином, мати право на додаткову винагороду і підвищення по службі. Перший заявник був поінформований про кожне таке рішення листом, направленим за адресою його матері.

46. 25 березня 2009 року перший заявник поскаржився в ГПУ, що його численні клопотання про відвід Калінінського прокурора були проігноровано. Він далі стверджував, що він вимагає заходів захисту як "особа, яка повідомила про злочин». Нарешті, перший заявник зажадав від прокурора скасувати рішення про оголошення його у розшук, «щоб [він] міг захистити себе від кримінальних звинувачень і продовжити [своє] медичне лікування».

47. 13 травня і 26 червня 2009 року регіональна прокуратура повідомила першого заявника про те, що його скарги були відхилені як необґрунтовані.

48. 29 червня 2009 року перший заявник був затриманий за адресою, за якою він проживав разом з дружиною. Слідчий покликався на статті 106 і 115 Кримінально-процесуального кодексу (далі «КПК», див. пункт 78 нижче) і обґрунтував арешт наступним чином: перший заявник перебував у розшуку з 19 вересня 2008 року, перешкоджав встановленню істини і вчинив тяжкі злочини. У протоколі затримання також зазначалося, що перший заявник підозрювався у вчиненні злочинів передбачених статтями 364 § 3 (Зловживання владою або службовим становищем посадовою особою правоохоронних органів), 366 § 1 (службове підроблення) і 368 § 2 (хабар) Кримінального кодексу. Слідчий склав протокол про роз'яснення першому заявнику його процесуальних прав. Перший заявник відмовився підписувати його. Він також відмовився давати будь-які пояснення щодо пред'явлених йому звинувачень.

49. 30 червня 2009 року Калінінській суд продовжив строк затримання першого заявника на десять днів на тій підставі, що матеріали справи не містили інформації про його характер. Це рішення не піддавалося апеляції.

50. 3 липня 2009 року той же суд виніс постанову про тримання під вартою заявника в якості запобіжного заходу «з урахуванням тяжкості і обставин скоєних злочинів і характеру [першого заявника]» без подальших подробиць.

51. 6 липня 2009 року перший заявник подав апеляцію. Він стверджував, що його тримання під вартою не було засновано на достатніх та відповідних підставах. Він зазначив, що його затримали в його будинку, де він прожив більше двох років, і що він не переховувався. Він зазначив, що аргументація на підтримку його попереднього ув'язнення була надмірно формалізована. Таким чином, хоча суд посилався на його характер, він не зміг вказати, що

саме в його характері виправдовувало його тримання під вартою як найбільш підходящий запобіжний захід.

52. 21 липня 2009 року Донецький обласний апеляційний суд («Апеляційний суд») скасував постанову від 3 липня 2009 року і звільнив першого заявника, який зобов'язався не залишати місто. Він виявив, що суд першої інстанції не навів ніяких підстав щодо необхідності застосування найсуворішої запобіжного заходу.

53. 17 листопада 2011 року Калінінський суд визнав заявника винним у шахрайстві, зловживанні владою як співробітника правоохоронних органів, службовому підробленні, в результаті якого були спричинені тяжкі наслідки, та хабарництві, і засудив його до семи років позбавлення волі з заборотою займати посади в правоохоронних органах і конфіскацією його особистого майна.

54. 6 березня 2012 року Апеляційний суд скасував вирок в частині, що стосується звинувачення в службовому підробленні, і направив його до суду першої інстанції для нового розгляду. Він залишив в силі рішення в іншій частині, дещо змінивши кваліфікацію за іншими звинуваченнями і скоротивши строк позбавлення волі заявника до шести років.

55. 9 жовтня 2012 року Калінінський суд знову визнав заявника винним у службовому підробленні, яке спричинило тяжкі наслідки, і засудив його до чотирьох років позбавлення волі. Остаточне покарання склало шість років позбавлення волі, оскільки найтяжче покарання заявника поглинало більш м'які покарання. За відсутності будь-яких апеляцій рішень набуло статусу остаточного.

56. 1 серпня 2013 року Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ скасував рішення апеляційного суду від 6 березня 2012 року в частині, що стосується засудження першого заявника (частина, що стосується передачі справи в суд першої інстанції, залишилася в силі) і передав справу на новий апеляційний розгляд.

57. 3 грудня 2013 року апеляційний суд залишив в силі рішення від 17 листопада 2011 року, оскільки це стосувалося засудження першого заявника за зловживання владою ним як посадовою особою правоохоронних органів і приговорив його до шести років тюремного ув'язнення. Що стосується інших епізодів (за винятком тих, які були розглянуті у рішенні від 9 жовтня 2012 року - див. пункт 55 вище), стосовно них було дещо змінено кваліфікацію, і перший заявник був покараний і у цій частині.

58. Матеріали справи не містять додаткової інформації щодо кримінальної справи проти першого заявника.

С. Поліцейські обшуки квартир третьої та четвертої заявниць і пов'язані з ними події.

59. 10 вересня 2008 слідчий звернувся до Калінінського суду з клопотанням дозволити обшук в володінні першого заявника (квартира четвертого заявника). У заяві було зазначено, що 27 січня 2008 року перший заявник склав протокол про адміністративне (нетяжке) правопорушення відносно несанкціонованої вуличної торгівлі приватною особою. Як згодом було встановлено, інформація у цьому протоколі не була достовірною, що призвело до порушення кримінальної справи проти першого заявника за підозрою в зловживанні владою і підробці. Слідчий вважав, що «деякі предмети і документи, що мають відношення до встановлення істини» в справі, можна знайти в резиденції першого заявника.

60. 11 вересня 2008 року Калінінський суд в остаточному рішенні задовольнив вищевказане клопотання, повторивши міркування слідчого і опис сфери дії пошуку. Він ґрунтувався на статті 177 КПК (див. нижче посилання в пункті 78).

61. 12 вересня 2008 слідчий звернувся до Калінінського суду з клопотанням дозволити обшук у володінні другої заявниці (квартира третьої заявниці). Текст клопотання був ідентичний тексту, представленому 10 вересня 2008 року (див. вище пункт 59).

62. У той же день поліція постукала в двері третьої заявниці. Вона і її чоловік були вдома, але не дозволили поліції увійти.

63. Інформація третьої заявниці про події від 12 вересня 2008 року виглядає наступним чином. До неї прийшла група з дев'яти до десяти чоловік, включаючи поліцейських і деяких підозрілих осіб. Вони жорстко постукали в вхідні двері, вимагаючи, щоб її впустили. Чоловік третьої заявниці вийшов і попросив у них ордер на обшук або інший документ, що дозволяє їх дії, але такого документа не було. Поліція загрожувала третій заявниці та її чоловікові, що вони зламують двері і що вони знайдуть привід для кримінального переслідування усієї родини. Вони зупинялися на сходах і у дворі та кричали близько трьох годин.

64. Згідно з версією уряду, три співробітника поліції відправилися в квартиру третьої заявниці. Вони повідомили їй про порушення кримінальної справи проти першого заявника і запитали про його місцезнаходження. Коли вона і її чоловік відмовилися співпрацювати, поліція пішла.

65. 13 вересня 2008 року Калінінський суд задовольнив клопотання слідчого від 12 вересня 2008 року (див. вище пункт 61). Його постанова була ідентичною з постановою від 11 вересня 2008 року (див. вище пункт 60).

66. У той же день поліція провела обшук в квартирі третьої заявниці. За її словами, вони зламали вхідні двері, використовуючи електричну пилу. Третя заявниця далі стверджувала, що поліція не пред'явила їй ордер на обшук. Були присутні двоє понятих. За словами третьої заявниці, вони були знайомими поліцейських.

67. Як зазначено в протоколі про пошук, воно тривало з 17 год. 20 хв. до 7 год. 04 хв. Поліцейські вилучили ряд документів, пов'язаних з роботою першого заявника. Крім того, вони вилучили мобільний телефон, у якого не було SIM-карти, разом з його упаковкою. Нарешті, вони виявили і вилучили упаковку, яка містила канабіс. За словами третьої заявниці, він був підкинутий поліцією.

68. 16 вересня 2008 року поліція провела обшук квартири четвертої заявниці. Вони виявили і вилучили деякі документи, які вважалися пов'язаними з кримінальним розслідуванням відносно першого заявника. За словами першого і четвертого заявників, ці документи були підкинуті самою поліцією напередодні. Четверта заявниця стверджувала, що офіцери, яких вона знала як колег свого сина, пояснили їй, що після нападу на їх поліцейську дільницю у них не було безпечного місця для зберігання документів, які були призначені в будь-якому випадку для передачі першому заявникові.

69. 23 вересня 2008 року експерт встановив, що пакет, виявлений в квартирі третьої заявниці 13 вересня 2008 року, містив канабіс. 2 жовтня 2008 року Калінінська поліція відмовилася порушувати кримінальну справу з цього приводу, вважаючи, що неможливо встановити, кому може належати канабіс.

70. 7 жовтня 2008 року Калінінській суд задовольнив ще одне клопотання про проведення обшуку у володінні першого заявника (квартира четвертої заявниці), враховуючи, що у слідчого була інформація про те, що перший заявник може там ховатися.

71. 11 лютого 2009 року поліція провела обшук квартири четвертої заявниці на підставі рішення суду від 7 жовтня 2008 року. Як зазначено в протоколі обшуку, поліція шукала «предмети, цінності і документи, пов'язані зі злочинною діяльністю [першого заявника]». За результатом обшуку не було виявлено нічого цікавого для розслідування.

72. Третя і четверта заявниці багато разів просили, щоб Калінінській суд надав їм копії постанов, яким надано дозволи на обшуки їх квартир. Голова

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

суду відповів, що обшуки проводилися відповідно до КПК, і що передача відповідних судових рішень не була передбачена законодавством.

73. Третя і четверта заявці також неодноразово скаржилися до прокуратури на незаконність обшуків. Вони, зокрема, заявили, що поліція була грубою і нав'язливою, що поняті не були незалежними і що неясно, що саме шукали в поліції.

74. 23 грудня 2008 року Горлівська прокуратура відмовилася порушити кримінальну справу стосовно співробітників поліції, які брали участь в операції 12 вересня, і обшуків 13 і 16 вересня 2008 року за загальними міркуваннями про те, що не було порушень закону. Схоже, заявники не знали про це рішення.

75. 17 червня 2009 року за скаргами третьої і четвертої заявниць Калінінська прокуратура відмовилася порушити кримінальну справу проти судді Калінінського суду щодо рішень, яким дозволено обшуки їх квартир.

76. 20 листопада 2009 року третій заявник ознайомився з постановою Калінінського суду від 13 вересня 2008 року (див. вище пункт 65). Невідомо, чи отримав доступ до відповідних рішень від 11 вересня і 7 жовтня 2008 року четверта заявниця, і якщо так, то коли (див. вище пункти 60 і 70).

D. Інші обставини.

77. 5 червня 2006 року місцева опалювальна компанія ініціювала цивільне судове провадження проти першого і четвертої заявників, у яких був зареєстровано домоводіння за тією ж адресою, для стягнення боргів. Національні суди ухвалили рішення проти заявників. 19 травня 2008 року Верховний суд відмовив у розгляді апеляційної скарги з питань права першому і четвертій заявниками на тій підставі, що вони не сплатили судові витрати.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

78. Відповідні положення Кримінально-процесуального кодексу (1960), чинні на час подій, можна знайти: щодо зобов'язання розслідувати злочин - у справі *«Каверзін проти України»* (№ 23893/03, § 45, 15 травня 2012 року); щодо затримання підозрюваного органом дізнання – *«Строган проти України»* (№ 30198/11, § 45, 6 жовтня 2016 року); і стосовно щодо обшуку житла або іншого володіння – *«Васильчук проти України»* (№. 24402/07, §§ 28-30, 13 червня 2013 року) і *«Багієва проти України»* (№. 41085/05, §§ 39 і 40, 28 квітня 2016 року).

79. Відповідні положення Цивільного кодексу України (2003 року) і Закону Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду (1994 року), сформульовані в різний час, наводяться в судовому рішенні у справі «Ярошовець та інші проти України» (№ 74820/10 і ще 4, §§ 60 і 62, 3 грудня 2015 року).

ПРАВО

I. ЩОДО LOCUS STANDI ПЕРШОГО ЗАЯВНИКА, ЯКИЙ ПІДТРИМАВ СКАРГУ ЧЕТВЕРТОЇ ЗАЯВНИЦІ ПІСЛЯ ЇЇ СМЕРТІ

80. Четверта заявниця скаржилася відповідно до статей 8 і 13 Конвенції про обшуки її квартири.

81. Після смерті четвертої заявниці у грудні 2010 року її син, перший заявник, висловив бажання підтримати вищевказані скарги від її імені.

82. Уряд погодився з locus standi першого заявника.

83. У цій справі Суд не вбачає підстав для іншого висновку (див. Рішення ЄСПЛ у справі «Мізан проти Росії», № 4261/04, §§ 29-31, 2 жовтня 2014 р.).

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ ЩОДО ДРУГОЇ ЗАЯВНИЦІ.

84. Друга заявниця скаржилася на те, що вона піддавалася жорстокому поводженню з боку співробітника поліції і що не було проведено ефективного внутрішнього розслідування з цього питання. Хоча друга заявниця покликала на статті 3 і 13 Конвенції, Суд вважає за доцільне розглянути її скаргу тільки за статтею 3, яка передбачає таке:

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

A. Прийнятність

1. Сумісність *ratione personae*.

85. Уряд стверджував, що, хоча М. був поліцейським, під час подій він не був на службі і носив цивільний одяг. Відповідно, на їхню думку, він діяв як звичайна приватна особа, якій не було надано будь-яких офіційних

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

повноважень, і держава не відповідала за його дії. Тому уряд запропонував Суду оголосити цю скаргу несумісною з огляду на *ratione personae* згідно з Конвенцією.

86. Друга заявниця оскаржила аргумент уряду. Вона стверджувала, що М. покладався на свій статус поліцейського, щоб зупинити її і піддати особистому обшуку.

87. Основоположним принципом прецедентного права Суду є те, що Договірна Держава буде нести відповідальність відповідно до Конвенції за порушення прав людини, викликані діями своїх агентів, які вчиняються ними при виконанні своїх обов'язків (див. *«В.К. проти Росії»*, № 68059/13, § 174, 7 березня 2017 року). Проте держава також нестиме відповідальність, якщо її представники перевищують межі своїх повноважень або діють всупереч інструкціям (див. *«Молдован та інші проти Румунії (№ 2)»*, № 41138/98 і 64320/01, § 94). Для того, щоб встановити, чи можна покласти на державу відповідальність за незаконні дії її представників, вчинені поза межами виконання ними службових обов'язків, Суду необхідно дослідити всю сукупність обставин і розглянути характер та контекст поведінки, про яке йдеться (див., наприклад, *«Басенко проти України»*, № 24213/08, § 78, 26 листопада 2015 року).

88. Крім того, Суд в своєму прецедентному праві зазначив, що держави мають встановити для своїх систем правоохоронних органів високі професійні стандарти і забезпечити, щоб особи, які служать у таких органах, відповідали встановленим вимогам (див. *«Sašo Gorgiev проти «колишньої югославської республіки Македонія»*, № 49382/06, § 51).

89. Суд зазначає, що в цій справі, хоча друга заявниця не погодилася із запереченням уряду, її звіт про події відповідав її фактичним спостереженням, що під час інциденту М. був у цивільному і не перебував на службі. Однак, на думку Суду, цієї обставини недостатньо, щоб виключити будь-яку відповідальність держави за його дії.

90. Згідно пояснень другої заявниці, М., якого вона знала як міліціонера, який працює з чоловіком, намагався дволі жорстко піддати її особистому обшуку. Не оцінюючи достовірність цієї заяви, Суд зазначає, що він передбачає, що М. спробував виконати функцію, пов'язану з службою. Що стосується викладення подій з боку М., то він заявив, що він прийняв другу заявницю за людину, яка знаходиться під адміністративним контролем, що він мав намір поговорити з нею і що наступний конфлікт між ними, коли він усвідомив свою помилку, було зведено до усної суперечки (див. вище пункти

8 і 10). Іншими словами, він стверджував, що він діяв в якості співробітника правоохоронних органів.

91. З цього випливає, що, хоча друга заявниця і М. дали різні відомості про інцидент, вони обидва пов'язували свою поведінку з його професійною діяльністю в якості поліцейського. Таким чином, Суд не може прийняти аргумент уряду про те, що він діяв виключно як приватна особа. А отже відхиляє заперечення Уряду про те, що ця скарга є неприйнятною з огляду на *ratione personae* щодо Конвенції.

2. Питання вичерпання національних засобів юридичного захисту

92. Крім того, уряд заявив, що другий заявник не вичерпав внутрішні засоби правового захисту щодо цієї скарги, оскільки вона не оскаржувала у вищій прокуратурі або в суді постанову прокуратури від 5 травня 2009 року про відмову в порушенні кримінальної справи проти (див. пункт 28 вище).

93. Уряд стверджував, що обставини цієї справи відрізняються від обставин у справі Каверзін, в якій Суд дійшов висновку, що процедури оскарження постанов до вищестоящих прокурорів та до судів не виявилися спроможними забезпечити адекватне виправлення ситуації у зв'язку зі скаргами про жорстоке поводження з боку працівників міліції та неефективне розслідування. (див. *Каверзін проти України*, № 23893/03, § 97, 15 травня 2012 року). Зокрема, уряд відзначив, що в Каверзін в разі, якщо Суд піддав критиці небажання працівників прокуратури оперативно та швидко вживати всіх належних заходів для встановлення фактів та обставин за скаргами про жорстоке поводження та забезпечення відповідних доказів (§ 175). На думку уряду, нинішня справа була чимось іншим, оскільки органи прокуратури без зволікання розпочали кримінальне розслідування скарги другого заявника, тим самим створивши належну основу для всіх необхідних слідчих дій.

94. Другий заявник не погодився. Вона зазначила, що вона неодноразово зверталася до національної влади зі скаргами на її жорстоке поводження з М. Проте в будь-якому випадку було прийнято рішення не порушувати проти нього кримінальні справи. На її думку, в її випадку не було нічого того, щоб відрізнити його від справи Каверзін (там само).

95. Друга заявниця далі стверджувала, що їй і її сім'ї погрожували з тим, щоб вона відмовилася від скарги на М. У зв'язку з цим вона заявила, що установа численних судових процесів проти її чоловіка фактично було направлено на те, щоб відмовити її від підтримання її скарги щодо інциденту

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

з М. Аналогічним чином, вона інтерпретувала обшуки, проведені в рідному домі, як приховану загрозу для їх сім'ї, пов'язану з її скаргами на М.

96. Суд зазначає, що другий заявник неодноразово скаржився на інцидент до різних національних органів, і, отже, можна сказати, що він зробив достатні кроки на національному рівні до того, як підтримав свою скаргу в цьому суді про відмову в порушенні кримінальної справи в зв'язку з її твердженнями про жорстоке поводження. Владі має створювати належні умови для боротьби з стверджуваним жорстоким поводженням на національному рівні.

97. Що стосується подання уряду про те, що органи прокуратури продемонстрували готовність розслідувати це питання шляхом негайного порушення кримінальної справи, Суд зазначає, що ні за яких обставин не було порушено кримінальну справу. Замість цього було п'ять відмов у порушенні кримінальної справи за скаргою другого заявника, чотири з яких були анульовані як передчасні і не засновані на достатньому розслідуванні. Крім того, всупереч заявам уряду другий заявник спробував заперечувати п'яту таку відмову від 5 травня 2009 року перед органами прокуратури вищого рівня не менше трьох разів, але безрезультатно (див. пункти 29 і 30 вище).

98. Відповідно, Суд не переконаний в доводах уряду і відхиляє їх заперечення щодо правила вичерпання національних засобів правового захисту.

3. Щодо інших підстав прийнятності.

99. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні статті 35 § 3 (а) Конвенції. Він також зазначає, що вона не є неприйнятною з яких-небудь інших причин. Тому вона повинна бути оголошена прийнятною.

В. Факти.

1. Стверджуване жорстоке поводження з другою заявницею

100. Другий заявник підтримав її скаргу про те, що вона піддавалася жорсткому поводженню з боку поліцейського, чиї насильницькі і образливі дії згодом були прикриті правоохоронними органами та органами прокуратури.

101. Уряд не надав жодних зауважень по суті цієї скарги.

102. Суд повторює, що твердження про жорстоке поводження мають бути підтвержені відповідними доказами. При оцінці доказів Суд в цілому застосував стандарт доказування, що виходить за рамки розумних сумнівів.

Такий доказ може впливати з співіснування досить сильних, ясних і погоджених висновків або подібних неспростованих презумпцій факту (див. *Салман проти Туреччини* [GC], № 21986/93, § 100, ECHR 2000-VII і VK, цитується вище, § 170).

103. Повертаючись до цієї справи, Суд зазначає, що відповідні факти оспорується сторонами. У той же час Суд вважає досить обґрунтованим, що незабаром після півночі 19 червня 2008 року стався конфлікт між другим заявником і М. Немає ніяких доказів, крім суперечливих заяв сторін, щодо походження і обсягу інциденту. Разом з тим слід зазначити, що М. визнав, що саме він звернувся до другої заявниці (див. пункт 10 вище). Крім того, медичні документи підтверджують, що незабаром після цього інциденту другій заявниці було поставлено діагноз гематома на шиї, струс мозку і ситуаційний невроз. Крім того, судові медичні експерти заявили, що ці травми могли бути нанесені їй в той час і за тих обставин, які вона описувала (див. пункти 21 і 25 вище). Тому Суд вважає, що обставини цієї справи розкривають досить сильні, чіткі й узгоджені висновки на підтримку твердження другої заявниці про жорстоке поводження з нею з боку поліцейського М. (див. пункт 102 вище).

104. Цей висновок достатній для того, щоб Суд знайшов порушення статті 3 Конвенції у відповідності з її матеріальним ознакою.

2. Ефективність розслідування

(а) Доводи сторін

105. Друга заявниця стверджувала, що національні органи влади не вжили більш-менш значних зусиль для встановлення істини в своїй справі і що розслідування її спірних заяв про жорстоке поводження було підірване численними недоліками.

106. Вона звернула увагу Суду на документи, які свідчать про те, що її рання скарга в поліцію в цьому зв'язку не отримала будь-яких подальших заходів (див. пункти 12 і 18 вище).

107. Друга заявниця далі стверджувала, що розслідування не може вважатися незалежним і безстороннім, з огляду на тісний зв'язок між місцевими органами прокуратури та місцевою поліцією, офіцера якої вона звинувачувала в жорстокому поводженні стосовно неї.

108. Нарешті, вона зазначила, що не проводилося повномасштабного розслідування і що її скарга була розглянута тільки за допомогою «дослідчих

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

перевірок». Відповідно до цієї процедури слідчий міг тільки збирати «пояснення» від відповідних осіб, за правдивість яких остання не несе відповідальності за кримінальним правом.

109. Уряд стверджував, що внутрішнє розслідування було доцільним і старанним. Вони відзначили, що після подачі скарги другої заявниці в поліцію 19 червня 2008 року було вжито негайних заходів для перевірки її тверджень. Поліція пішла до неї додому, але ніхто не відкрив їм двері. Уряд наголошував, що на цьому етапі другої заявник не вказав, що М. був поліцейським.

110. Уряд зазначив, що деякі співробітники поліції були прятнуті до дисциплінарної відповідальності за «неадекватну відповідь» на скарги другої заявниці, що в кінцевому результаті не дозволило встановити деякі важливі факти.

111. Уряд також вказав, що друга заявниця вперше поскаржилася на інцидент до органів прокуратури не раніш 25 липня 2008 року і що вона не співпрацювала з органами розслідування.

(b) Оцінка Суду

112. Відповідні прецедентні принципи узагальнюються Судом, зокрема, у справі *Савіцького проти України* (№ 38773/05, §§ 99 - 101, 26 липня 2012 року).

113. Суд зазначає, що в цій справі друга заявниця негайно подала скаргу про жорстоке поводження в поліцію, яка, як визнала національна влада, не дала для неї ніяких подальших результатів (див. пункти 12 і 18 вище). Крім того, відразу ж після інциденту вона звернулася за медичною допомогою.

114. Хоча уряд послався на 25 липня 2008 року в якості дати першої скарги в органи прокуратури, Суд зазначає, що, згідно з матеріалами справи, друга заявниця подала таку скаргу 9 липня 2008 року (див. пункт 15 вище). Однак органам прокуратури було потрібно більше місяця, щоб призначити судово-медичну експертизу. Після проведення 14 серпня 2008 року цей висновок у кінцевому рахунку був визнаний неповним, а ще 9 вересня 2008 року було проведено чергову експертизу (див. пункти 21, 24 і 25 вище).

115. Суд зазначає, що висновки обох вищезазначених експертних висновків були в цілому узгоджені з твердженнями другої заявниці щодо строків і походження її травм. Однак слідчий вирішив інакше: що висновки спростували її твердження, без подальших пояснень. На думку Суду, цей умовивід суперечить матеріалам справи і не має жодних підстав.

116. Суд також зазначає, що, відхиливши скаргу другої заявниці, слідчий також покладался на заяви поліцейського, якого вона звинувачувала в жорстокому поводженні, за підтримки з боку її подруги. Незважаючи на те, що друга заявниця і її власна подруга розповіли про ці події іншим чином, не було здійснено жодних зусиль для вирішення протиріч, наприклад, шляхом перехресного допиту між співробітниками поліції і другою заявницею і відтворення подій. У будь-якому випадку такий захід був би неможливим без порушення кримінальної справи.

117. У зв'язку з цим Суд зазначає, що, як вказує друга заявниця, прокуратура розглянула скарги про жорстоке поводження за допомогою повторних досудових розслідувань; не було розпочато кримінальне розслідування у повному масштабі. Проте раніше Суд у різних контекстах вже встановлював, що ця слідча процедура не відповідає принципам ефективного засобу юридичного захисту зокрема тому, що слідчий, у провадженні якого знаходиться справа, може провести лише обмежене коло слідчих дій в межах дослідчої перевірки, а процесуальний статус потерпілого не оформлений належним чином (див., наприклад, *Серіков проти України*, № 42164/09, § 82, 23 липня 2015 року, з численними додатковими посиланнями).

118. За зазначених обставин Суд доходить висновку, що національні органи влади не забезпечили проведення ефективного розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження. Таким чином, Суд не вважає за необхідне додатково аналізувати, чи відповідало це розслідування вимогам незалежності та громадського контролю.

119. Отже, було порушення процесуального аспекту [статті 3](#) Конвенції.

ІІІ. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 5 § 1 КОНВЕНЦІЇ ЩОДО ПЕРШОГО ЗАЯВНИКА

120. Перший заявник скаржився, що його арешт 29 червня 2009 року і його подальше затримання були незаконними. Хоча він покликався на статтю 5 §§ 1 і 3 Конвенції, Суд вважає, що його скарга підлягає розгляду тільки відповідно до статті 5 § 1, в якій мовиться наступне у відповідній частині:

«1 Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

...

с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у

вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення; ... »

А. Прийнятність.

1. Вичерпання національних засобів юридичного захисту

(а) Доводи сторін

121. Уряд стверджував, що для першого заявника була доступною вимога про компенсацію на національному рівні щодо його позбавлення волі. Уряд зазначив, що своїм рішенням від 21 липня 2009 року апеляційний суд замінив тримання під вартою першого заявника менш суворим запобіжним заходом, а саме зобов'язання не переховуватися. У зазначеному рішенні було чітко вказано, що затримання заявника було необґрунтованим. На думку уряду, це забезпечило достатні підстави для того, щоб перший заявник мав можливість вимагати відшкодування шкоди відповідно до статті 1176 Цивільного кодексу або розділу 1 Закону про відшкодування шкоди (див. пункт 79 вище), чого він не зробив. Відповідно, уряд стверджував, що він не виконав вимогу про вичерпання національних засобів юридичного захисту до подання своєї справи в цей Суд.

122. Перший заявник не погодився з цим. Він стверджував, що під час відсутності явного судового рішення про незаконність його затримання не було жодних правових передумов для того, щоб він мав можливість вимагати відшкодування шкоди на національному рівні в означеному аспекті. Він далі зазначив, що, хоча апеляційний суд піддав критиці обґрунтування рішення суду першої інстанції про його досудовий арешт з 3 липня 2009 року, він не торкався його затримання з 29 червня до цієї дати. Нарешті, перший заявник зазначив, що уряд не навів жодної національної прецедентної практики в підтримку їх доводів. Відповідно, він стверджував, що у нього не було ефективних національних засобів юридичного захисту задля їх вичерпання.

(b) Оцінка Суду

123. Суд зазначає, що правило вичерпання національних засобів юридичного захисту ґрунтується на відображеному у [статті 13](#) Конвенції припущенні (з яким воно тісно пов'язано) про наявність в національній правовій системі ефективного засобу юридичного захисту, який може по суті врегулювати небезпідставну скаргу за Конвенцією та забезпечити належне

відшкодування. Таким чином, це є важливим аспектом принципу субсидіарності конвенційного механізму захисту прав щодо національних систем гарантування прав людини (див. рішення у справі «*Ананьєв та інші проти Росії*» (*Ananyev and Others v. Russia*), заяви № 42525/07 та № 60800/08, п. 93, від 10 січня 2012 року, з подальшими посиланнями).

124. У разі, коли розглядається порушення [пункту 1](#) статті 5 Конвенції, то [пункти 4](#) та [5](#) статті 5 Конвенції становлять спеціальні норми (*leges speciales*) по відношенню до більш загальних вимог [статті 13](#) Конвенції. Відповідно, щоб вирішити, чи мав заявник вичерпати національний засіб юридичного захисту у зв'язку зі своєю скаргою за пунктом 1 статті 5 Конвенції, Суд має визначити ефективність цього засобу юридичного захисту з точки зору вищезазначених положень (див. *Руслан Яковенко проти України*, № 5425/11, § 30, ECHR 2015).

125. Повертаючись до цієї справи, Суд зазначає, що заперечення Уряду стосуються лише відмови заявника від свого права вимагати відшкодування шкоди. Відповідно, необхідно розглянути питання про існування такого засобу юридичного захисту відповідно до пункту 5 статті 5 Конвенції.

126. Суд повторює, що [пункт 5](#) статті 5 дотримано, коли існує можливість отримати відшкодування за позбавлення свободи, здійснене з порушенням [пунктів 1, 2, 3](#) або [4](#) статті 5 Конвенції, (див. *Станев проти Болгарії* [GC], № 36760/06, § 182, ECHR 2012, з подальшими посиланнями). Таким чином, право на відшкодування, викладене в пункті 5, виникає тільки у тому випадку, якщо порушення одного з його інших чотирьох пунктів було встановлено, прямо або по суті, національними органами або Судом (див., наприклад, *Святослав Димитров проти Болгарії*, № 55861/00, § 76, 7 лютого 2008 р.). Крім того, Ефективне здійснення права на відшкодування, гарантоване пунктом 5 статті 5 Конвенції, повинно забезпечуватись із достатнім рівнем достовірності (див. *Лобанов проти Росії*, № 16159/03, § 54, 16 жовтня 2008 року, з подальшими посиланнями).

127. Суд не переконаний в аргументації уряду про те, що критика апеляційного суду з приводу аргументації, висунутої в обґрунтування тримання під вартою заявника, згодом може розглядатися національними судами як однозначне визнання його незаконності в значенні розділу 1 Закону про відшкодування (з урахуванням положень пункту 79 вище). У будь-якому випадку Уряд не навів жодної відповідної національної судової практики з цього приводу.

128. Оскільки уряд, в якості альтернативи, посилався на статтю 1176 Цивільного кодексу, як на можливу правову основу для права першого заявника вимагати відшкодування шкоди, Суд вже встановлював у інших

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

справах проти України, що це положення було викладено у доволі загальних формулюваннях: воно не встановлює правові підстави подання вимоги про відшкодування шкоди та не передбачає конкретних механізмів або порядку реалізації (див., наприклад, згаданий вище *Руслан Яковенко*, § 37).

129. За таких обставин Суд не переконаний доводами Уряду про те, що вказаний Урядом засіб юридичного захисту був ефективним і заявник мав його вичерпати. Тому Суд відхиляє заперечення Уряду, засновані на невичерпанні національних засобів юридичного захисту.

2. Інші питання щодо прийнятності

130. Суд також зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні [підпункту «а»](#) пункту 3 статті 35 Конвенції. Вона також не є непринятною за будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

131. Перший заявник стверджував, що він був заарештований без мотивованого рішення суду, всупереч відповідному національному законодавству. Далі він стверджував, що він нікуди не зникав і жив за звичайними адресами, які були відомі владі. Він зауважив, що він регулярно листувався зі слідчим. У той же час він визнав, що «не прийшов до слідчих органів зі страху за своє життя і фізичну недоторканність».

132. Що стосується його тримання під вартою з 30 червня по 3 липня 2009 року, то перший заявник стверджував, що підстава, на яку посилаються органи влади на своє виправдання, була абсолютно штучною, оскільки розслідування мало достатньо інформації про його характер.

133. І, нарешті, він зазначив, що відсутність будь-яких вагомих підстав його подальшого тримання під вартою - з 3 по 21 липня 2009 року - було визнано апеляційним судом в його рішенні цієї останньої дати.

134. Відповідно, перший заявник стверджував, що увесь період його тримання під вартою з 29 червня по 21 липня 2009 року суперечив вимозі законності, закріпленій в пункті 1 статті 5 Конвенції.

135. Уряд не надав жодних зауважень щодо суті цієї заяви.

2. Оцінка Суду

(α) Загальні принципи практики Суду

136. Суд повторює, що для дотримання пункту 1 статті 5 питання про утримання під вартою має, перш за все, бути «законним», в тому числі дотриманням встановленого законом порядку; в зв'язку з цим Конвенція в основному посилається на національне законодавство і встановлює зобов'язання дотримуватися їх матеріальні і процедурні правила. Разом з тим він вимагає, щоб будь-яке позбавлення волі відповідало меті статті 5, а саме захист осіб від свавілля. Крім того, тримання особи під вартою є такою серйозною мірою, що воно виправдане тільки у тих випадках, коли інші, менш суворі заходи були розглянуті і визнані недостатніми для захисту індивідуальних або суспільних інтересів, які можуть обумовити тримання під вартою цієї особи. Це означає, що недостатньо, щоб позбавлення волі відповідало вимогам національного законодавства; воно також повинно бути необхідним за даних обставин (див. *Hadžimejlić та інші проти Боснії та Герцеговини*, №. 3427/13 і 2 інших, § 52 3 листопада 2015 року, з додатковими рекомендаціями).

(β) Застосування вищенаведених принципів у цій справі

(i) Арешт 29 червня 2009 року

137. Суд стверджує, що однією з основних причин арешту першого заявника був той факт, що він був оголошений поліцією у розшук.

138. Суд довів у своєму прецедентному праві, що сам факт «оголошення в розшук» не означає, що людина переховується. Важливим фактором в оцінці ризику переховування є фактична поведінка підозрюваного, а не його формальний статус як «особи, яка знаходиться у розшуку» (див. «*Євген Гусєв проти Росії*», № 28020/05, § 85, 5 грудня 2013).

139. Суд не може погодитися з доводом першого заявника про те, що він не переховувався від органів розслідування і що рішення про його оголошення у розшук було необґрунтованим. Встановлено, що він знав як про кримінальне провадження проти нього, так і про намір слідчого допитати його. Однак, як видно з обставин справи і було визнано самим першим заявником (див, зокрема, пункти 37 – 47 вище), він робив зусилля, які не повинні були розслідувати слідчі органи, імовірно побоюючись за його безпеку. Хоча у нього явно були конфлікти зі своїми колегами, його страхи виявилися не

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

достатньо обґрунтованими. Таким чином, він не ініціював ніяких скарг у зв'язку з цим після його арешту, та не було ніяких інцидентів з його участю, і він був випущений під зобов'язання не залишати місто (див, зокрема, пункти 51 – 52 вище). В цілому до свого арешту першому заявнику вдалося «не постати перед слідчим» з 10 вересня 2008 року до 29 червня 2009 року, тобто більше дев'яти місяців. На думку Суду, слідчі органи мають вагомі підстави вважати таку поведінку переховуванням.

140. Суд також не згоден з твердженням першого заявника про те, що його арешт не мав попереднього судового контролю; 13 вересня 2008 року Калинінській суд розпорядився про його арешт з метою доставлення його до суду (див. пункт 36 вище).

141. Відповідно, з огляду на всі обставини цієї справи, Суд не бачить жодних ознак незаконності або сваволі щодо арешту заявника 29 червня 2009 року.

142. З огляду на усе вищенаведене Суд доходить висновку про відсутність порушення статті 5 § 1 Конвенції.

(ii) Тримання під вартою з 30 червня до 3 липня 2009 року

143. Суд зазначає, що після того, як перший заявник був доставлений до суду 30 червня 2009 року, суд постановив, що він не зміг прийняти будь-яке рішення щодо запобіжного заходу за відсутності інформації про його характер. В результаті затримання першого заявника було продовжено до десяти днів. Його тримання під вартою за цим рішенням фактично тривало до 3 липня 2009 року.

144. Суд зазначає, що єдиною причиною продовження терміну тримання під вартою першого заявника була відсутність інформації про його характер (див. *Баріло проти України*, № 9607/06, §§ 88-98, 16 травня 2013 року. У цій справі Європейським судом було встановлено порушення пункту 1 статті 5 Конвенції з огляду на необґрунтованість затримання та тримання заявниці під вартою, оскільки обставини справи свідчать, що національний суд продовжив термін тримання її під вартою на 10 днів з метою надання слідчим органам додаткового часу для обґрунтування їхнього клопотання при тому, що ніщо у справі не вказує на те, що були будь-які перешкоди зробити це раніше. Крім того, з документів, наданих сторонами, взагалі не вбачається вагомих підстав для тримання заявниці під вартою). Беручи до уваги той факт, що перший заявник був співробітником поліції і що останній розслідував його справу вже близько десяти місяців до того часу, Суд вважає, що розслідування мало

широкі можливості для збору інформації про його характер, Тому він згоден з доводом першого заявника про те, що його тримання під вартою в цей період було засновано на штучних підставах.

145. З огляду на вищенаведене Суд доходить висновку, що було порушення, пункту 1 статті 5 Конвенції щодо тримання під вартою першого заявника з 30 червня по 3 липня 2009 року.

(iii) Тримання під вартою з 3 по 21 липня 2009 року

146. Суд зазначає, що аргументація попереднього тримання під вартою першого заявника, обраного 3 липня 2009 року, була формальною і не ґрунтувалася на будь-яких фактичних даних. Це також було піддано критиці Апеляційним судом у його постанові від 21 липня 2009 року, відповідно до якого перший заявник був звільнений.

147. Таким чином, з огляду на зазначене вище Суд визнає, що за обставин цієї справи національні органи не надали всебічного обґрунтування рішенню про позбавлення заявника свободи протягом проаналізованого періоду, тому його можна вважати свавільним (див. *Нечипорук і Йонкало проти України*, № 42310 / 04, §§ 198 і 199, 21 квітня 2011 року).

148. Відповідно, Суд вважає, що мало місце порушення статті 5 § 1 Конвенції у цьому аспекті.

**СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ ЩОДО
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОБШУКІВ ЖИТЛА третьої і четвертої ЗАЯВНИЦЬ 13
І 16 ВЕРЕСНЯ 2008 РОКУ**

149. Третя і четверта заявникці скаржилися на порушення їхніх прав на повагу свого житла в результаті обшуків у їхніх квартирах 13 і 16 вересня 2008 року. Вони посилалися на статтю 8 Конвенції, яка передбачає наступне:

«1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб».

А. Прийнятність

150. Суд зазначає, що ці скарги не є явно необґрунтованими у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Вона також не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

151. Третій і четвертий заявниці стверджували, що ордери на обшук були складено в надмірно широких виразах і що їм не було надано доступ до них свого часу. Вони далі стверджували, що поліція діяла грубо і образливо і що поняті не були незалежними. Третя заявниця також поскаржилася, що поліція зламала вхідні двері і підкинула наркотики в її квартиру.

152. Уряд визнав, що оспорюванні обшуки були пов'язані з втручанням в право третьої і четвертої заявниць на повагу їхнього житла. Однак вони стверджували, що це втручання було законним і виправданим, враховуючи, що воно ґрунтувалося на статті 177 КПК і було дозволено судом. Уряд далі стверджував, що обшуки переслідували законну мету встановлення місцезнаходження першого заявника та пошуку доказів, що стосуються кримінальної справи проти нього.

2. Оцінка Суду

153. Між сторонами є спільна точка зору про те, що скарги, пов'язані з обшуками, були пов'язані з втручанням в право третіх осіб на повагу до їх будинків, а Суд не знайшов підстав говорити про інше.

154. Суд зазначає, що обшуки мали правову основу у внутрішньому законодавстві, оскільки вони ґрунтувалися на статті 177 КПК (див. пункти 60 і 78 вище).

155. Суд також зазначає, що обшуки, про які йде мова, були проведені в контексті кримінального розслідування передбачуваного зловживання владою та підроблення з боку посадової особи правоохоронних органів. Тому вони служили законній меті, а саме запобігання злочинам. Залишається з'ясувати, чи були втручання «необхідними» в демократичному суспільстві.

156. Суд повторює, що в тих випадках, коли держави вважають за необхідне застосовувати такі заходи, як обшуки в житлових приміщеннях, для отримання доказів правопорушень, він буде оцінювати, чи були обґрунтовані і

достатні причини, наведені для обґрунтування таких заходів, і чи був дотриманий принцип пропорційності, Суд також розгляне питання про наявність ефективних гарантій проти зловживань або свавілля відповідно до національного законодавства і проведе перевірку того, як ці гарантії діють в даному конкретному випадку. Елементи, які повинні бути узяті до уваги в цьому відношенні, включають, але не обмежуються, способом і обставинами, за яких було надано дозвіл, зокрема наявні додаткові дані на той час, а також зміст і сфера застосування цього рішення, приділяючи особливу увагу гарантіям, спрямованим на те, щоб обмежити розумними межами вплив цих заходів (див. *Бак проти Німеччини*, № 41604/98, §§ 44-45, ЄКПЛ 2005 - IV).

157. Повертаючись до цієї справи, Суд зазначає, що обшуки в будинках третьої і четвертої заявниць проводилися за ордерами, виданими Калининським судом, і тому вони підлягали судовому контролю. Однак наявність цього рішення саме по собі сам не обов'язково буде достатнім захистом від зловживань (див. *Кронін проти Сполученого Королівства* (рішення), № 15848/03, 6 січня 2004 року). При оцінці того, чи є втручання держави пропорційним, Суд повинен розглянути конкретні обставини кожної справи (див., наприклад, *«Камензінд проти Швейцарії»*, 16 грудня 1997 року, § 45 «Звіти про рішення і рішеннях 1997 - VIII »).

158. Суд зазначає, що при встановленні обсягу запропонованого обшуку щодо житла третьої і четвертої заявниць, національний суд посилався на таке формулювання як «предмети і документи, що мають відношення до встановлення істини» під час кримінального розслідування щодо третьої особи (заявника). Примітно, що обидва відповідних рішення від 11 і 13 вересня 2008 року мали однакову аргументацію. Вони відзначили, що розслідується кримінальна справа, що стосувалася підозри стосовно першого заявника у підробленні у січні 2008 року (тобто вісім місяців тому) протоколу про епізод несанкціонованої вуличної торгівлі приватною особою (див. пункти 59, 60 і 65 вище). Суд не надав будь-яких відомостей про предмети або документи, які повинні були б бути відшукані, хоча це могло б бути зроблено з урахуванням вузького предмету кримінальної справи (див. для порівняння *«Багієва проти України»*, № 41085/05, § 52, 28 квітня 2016 року).

159. Суд раніше вже піддавав критиці розпливчастість та надмірну узагальненість формулювань в постановках про дозвіл на обшук, надаючи органу влади, який проводив обшук, нічим не обґрунтовану свободу розсуду при встановленні необхідного обсягу обшуку (див., серед багатьох інших рішень, *«Ілія Стефанов проти Болгарії»*, № 65755 / 01, § 41, 22 травня 2008 р. *«Колєсніченко проти Росії»*, № 19856/04, § 33, 9 квітня 2009 року). Подібним

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

чином, зважаючи на узагальнені формулювання в постанові про дозвіл на обшук цієї справи, Суд не вважає, що попередній судовий дозвіл на обшук став належною гарантією проти можливого зловживання владою під час його проведення.

160. У світлі вищесказаного Суд доходить до висновку про те, що мало місце порушення статті 8 Конвенції щодо як третьої, так і четвертої заявниць, та не вважає за необхідне розглядати усі інші аргументи, висловлені ними в підтримку їх скарги за цими заявами.

V. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 13 КОНВЕНЦІЇ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 8 ЩОДО ТРЕТЬОЇ І ЧЕТВЕРТОЇ ЗАЯВНИЦЬ

161. Третя і четверта заявниці також скаржилися, що у них не було ефективних національних засобів юридичного захисту щодо їх вищевказаних скарг відповідно до статті 8. Стаття 13 Конвенції передбачає наступне:

«Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.».

A. Прийнятність

162. Суд зазначає, що ці заяви не є явно необґрунтованими у розумінні підпункту “а” пункту 3 статті 35 Конвенції, Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

163. Третя і четверта заявниці стверджували, що національною владою не було надано відповіді на їхні численні скарги щодо оспорюваних обшуків 13 і 16 вересня 2008 року.

164. Уряд оспорував ці аргументи. На його думку, національні органи влади уважно вивчили скарги заявниць і той факт, що їм було відмовлено у задоволенні цих скарг у зв'язку з їх безпідставністю, не може бути витлумачено як відсутність у розпорядженні заявниць ефективних внутрішніх засобів юридичного захисту.

165. Суд повторює, що стаття 13 Конвенції вимагає наявності у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку зі скаргами, які у розумінні Конвенції можуть вважатися «небезпідставними» (див., наприклад, рішення у справі *«Кіган проти Сполученого Королівства»* (Keegan v. the United Kingdom), заява № 28867/03, п. 40, ECHR 2006-X)

166. Зважаючи на встановлене вище порушення статті 8 (див. пункт 160 вище) Суд вважає, що скарги третьої і четвертої заявниць не були безпідставними. Відповідно, слід встановити, чи передбачало законодавство України для неї «ефективний» засіб юридичного захисту, який дозволяв компетентному національному органу розглянути скаргу та надати відповідне відшкодування (див., наприклад, рішення у справі *«Камензінд проти Швейцарії»* (Camenzind v. Switzerland), від 16 грудня 1997 року, п. 53, Reports 1997-VIII).

167. З самого початку слід зазначити, що дозволи на обшуки, видані судом, не були доступні для оскарження. Що стосується можливості подання цивільних позовів відносно співробітників поліції, Суд встановив порушення статті 13 Конвенції у справі *Володимира Поліщука і Світлани Поліщук проти України* (№ 12451/04, §§ 54 і 55, 30 вересня 2010 року), коли цивільні позови щодо незаконного обшуку не розглядалися національними судами, головним чином тому, що заявниця не була безпосередньо залучена до відповідної кримінальної справи.

168. У даному разі третя і четверта заявниці також не були учасниками кримінального процесу, у якому були проведені обшуки. Уряд не надав прикладів національної судової практики, яка б дозволила припустити, що вони були в змозі подати окремі цивільні позови. Таким чином, Суд робить висновок про те, що окремий цивільний позов не був би задоволений на практиці і, відповідно, не міг вважатися ефективним засобом юридичного захисту.

169. Суд також зазначає, що Уряд не вказав жодного іншого засобу захисту, за допомогою якого третя і четверта заявниці могли б використати на національному рівні для забезпечення захисту від незаконних обшуків і отримання належного відшкодування шкоди.

170. Що стосується спроб третьої та четвертої заявниць притягнути до відповідальності посадових осіб, Суд не вважає, що за обставин цієї справи застосування кримінально-правових санкцій було необхідним для належного захисту прав заявників від незаконних обшуків (див. *Головань проти України*, № 41716/06, § 72, 5 липня 2012 року). У будь-якому випадку немає жодних

ознак того, що скарги заявників у кримінальному провадженні отримали якесь значуще продовження.

171. Таким чином, Суд доходить до висновку про те, що третій і четвертий заявниці не мали ефективних засобів юридичного захисту щодо їх вищевказаних скарг відповідно до статті 8 Конвенції. Таким чином, мало місце порушення статті 13 Конвенції.

VI. ІНШІ СТВЕРДУЖВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

172. Перший заявник також скаржився відповідно до статті 5 § 2, що він не був поінформований про причини його арешту і звинувачень проти нього. Друга заявниця скаржилася відповідно до статті 5, що дії М. були незаконним позбавленням волі. Третя заявниця скаржився, що поліцейська операція 12 вересня 2008 року порушувала її права відповідно до статті 8 Конвенції. І четверта заявниця скаржилася відповідно до статті 8 про обшук в її квартирі від 11 лютого 2009 року.

173. Беручи до уваги факти справи, подання сторін і його висновки відповідно до статті 5 щодо першого заявника (див. пункти 142, 145 і 148 вище) відповідно до статті 3 стосовно другої заявниці (див. пункти 104 і 119 вище), і у відповідності зі статтями 8 і 13 щодо третьої і четвертої заявниць (див. пункти 160 і 171 вище), Суд вважає, що він розглянув основні правові питання, порушені в цій заяві, і що немає ніякої необхідності приймати окреме рішення про прийнятність і суть вищезазначених додаткових скарг (див., наприклад, *Центр правових ресурсів від імені Валентина Кампеану проти Румунії* [GC], no. 47848/08, § 156, ECHR 2014 року).

174. Однак Суд зазначає, що перший заявник додатково скаржився відповідно до статті 3 Конвенції, що він піддався «психологічним тортурам» з боку поліції. Суд зазначає, що перший заявник не робив ніяких конкретних заяв, що свідчать про те, що він піддався впливу, забороненому статтею 3 Конвенції, і що просто кримінальне провадження щодо особи і його / її затримання не включають застосування цих положень. Отже, ця скарга повинна бути відхилена відповідно до пунктів 3 (а) і 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтована.

175. Крім того, покладаючись на статті 6 і 7 Конвенції, перший заявник подав ряд скарг на очевидну несправедливість кримінальної справи проти нього. Він також скаржився відповідно до статті 8 Конвенції та статті 1 Протоколу № 1 до про те, що в ході цих розглядів було вилучено його медичну справу, системний блок його комп'ютера і номерний знак його

автомобіля. Суд зазначає, що перший заявник не надав Суду будь-яку інформацію про події і завершення розгляду. З матеріалів справи (див., зокрема, пункти 6 і 55 вище), що вирок у його справі було ухвалено судом першої інстанції і став остаточним за відсутності будь-яких апеляцій. Крім того, перший заявник не представив жодної інформації про те, чи оскаржував він судові рішення або чи робив він будь-які інші кроки для повернення вилучених предметів. Звідси випливає, що ця частина заяви повинна бути відхилена у зв'язку з не вичерпанням національних засобів юридичного захисту, відповідно до статті 35 §§ 1 і 4 Конвенції.

176. Крім того, перший і четверта заявники скаржилися, що не пов'язані цивільні провадження, ініційовані опалювальною компанією проти них (див. пункт 77 вище), були несправедливими і тривалими і що вони не мали доступу до Верховного суду. З огляду на, що заявники не оспорюють рішення суддів з метою його скасування у Верховному суді відповідно до існуючих правил, їх скарга про передбачувану несправедливість розгляду повинна бути відхилена за не вичерпання національних засобів юридичного захисту відповідно до пунктів 1 і 4 статті 35 Конвенції. Що стосується їх скарги на відсутність доступу до Верховного суду, вони не показали, що вимога про виплату судового збору було необґрунтованим або наклало на них важкий фінансовий тягар. Відповідно, ця скарга має бути визнана неприйнятною як явно необґрунтована. З тієї ж причини Суд відхиляє скаргу першого і четвертої заявників про тривалість розгляду. Зокрема, національним судам знадобилося менше двох років для розгляду по суті судами двох інстанцій і розгляду процесуальних питань Верховним судом.

177. Нарешті, третя заявниця скаржитися відповідно до статті 8 Конвенції та статті 1 Протоколу № 1 про стверджуване вилучення поліцією мобільного телефону, який належить її внучці. Суд зазначає, що третя заявниця не стверджувала, що вона стала жертвою передбачуваних порушень, тоді як її внучка не подавала скаргу до суду. Таким чином, ці скарги повинні бути визнані неприйнятними згідно з пунктами 3 (а) і 4 статті 35 Конвенції як несумісні з огляду на обставини, що відносяться до особи, про яку йде мова з положеннями Конвенції.

VII. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

178 Статтею 41 Конвенції передбачено:

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.».

А. Шкода

179. Посилаючись на приблизну оцінку витрат на медичні огляди та лікування другої заявниці після інциденту 19 червня 2008 року, а також на ремонт вхідних дверей в квартиру третьої заявниці, яка, ймовірно, була зламана поліцією 13 вересня 2008 року, заявники вимагали 1000 євро (EUR) спільно щодо матеріальної шкоди.

180. Заявники також спільно вимагали відшкодування в розмірі 40 000 євро в якості компенсації моральної шкоди.

181. Уряд оспорював вищевказані вимоги як непомірні і необґрунтовані.

182. Суд не виявляє причинно-наслідкового зв'язку між виявленими порушеннями і стверджуваною матеріальною шкодою; тому він відхиляє цю вимогу.

183. Що стосується моральної шкоди, беручи до уваги характер порушень, виявлених у відношенні до кожного заявника, Суд присуджує такі суми в якості компенсації моральної шкоди плюс будь-який податок, який може бути стягнуто: 4000 євро першому заявнику, 5000 євро другій заявниці, 2 000 євро третій заявниці і 2 000 євро в зв'язку з порушеннями прав четвертої заявниці.

В. Судові та інші витрати

1. Представництво у ході провадження у Суді

184. Заявники вимагали 5 900 євро як витрати за їх юридичне представництво у судових розглядах в Суді, які повинні бути внесені на банківський рахунок Едуарда Маркова. Щоб обґрунтувати цю претензію, вони представили договори на правову допомогу, підписані першим, другою і третьою заявниками з їх представником у різні терміни з січня по червень 2014 року, а також звіт Маркова від 15 липня 2014 року про виконану роботу. Він вказала погодинну ставку в розмірі 100 євро і вказав, що він пропрацював в цілому п'ятдесят вісім годин по справі. Як також наголошується в доповіді, пан Марков поніс різні адміністративні витрати на загальну суму 100 євро.

185. Уряд вважає, що заявлені суми є надмірними та необґрунтованими.

186. Згідно прецедентної практики Суду, заявник має право на відшкодування судових та інших витрат лише в тій мірі, в якій було продемонстровано, що вони були фактично і обов'язково понесені та розумно обґрунтованими. В даному випадку, з огляду на наявні в його розпорядженні документи і вищевказані критерії, Суд вважає розумним задовольнити вимогу заявників у повному обсязі і присудити їм спільно 5 900 євро разом з будь-якими податками, що можуть бути стягнуті з заявників. Загальну присуджену суму коштів на прохання заявників необхідно перерахувати на рахунок Маркова (див., наприклад, *Білоусов проти України*, №. 4494/07, §§ 116-117, 7 листопада 2013).

2. Інші витрати

187. Заявники додатково зажадали 1000 євро за різні витрати, понесені на національному рівні.

188. Уряд зазначив, що позов заявників підтверджувався документами тільки стосовно близько 50 євро і залишив питання на розсуд Суду, оскільки позов був обмежений цією сумою. Що стосується інших вимог заявників, то щодо 950 євро Уряд запропонував Суду відхилити їх як необґрунтовані.

189. Беручи до уваги увесь матеріал, що знаходиться в його розпорядженні, Суд присуджує заявникам спільно 50 євро разом з будь-якими податками, що можуть бути стягнуті з заявників.

С. Пеня

190. Суд вважає за потрібне призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Постановляє*, що перший заявник має право підтримувати скарги, отримані його померлою матір'ю, четвертою заявницею, замість неї;

2. *Оголошує* прийнятними заяву першого заявника про стверджувану незаконність його арешту 29 червня 2009 року і його подальше тримання під вартою до 21 липня 2009 року, заяву другої заявниці на її стверджувану жорстоке поводження з боку співробітника поліції і неефективність внутрішнього розслідування цього інциденту, і скарги за статтями 8 і 13

ВОЙКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ
Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

Конвенції третьої і четвертої заявниць щодо поліцейських обшуків в їхніх приміщеннях 13 і 16 вересня 2008 року;

3. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати прийнятність заяви першого заявника за статтею 5 § 2, заяву другої заявниці за статтею 5 § 1, заяву третьої заявниці за статтями 8 і 13 Конвенції проти поліції 12 вересня 2008 року, а також заяву четвертої заявниці стосовно тих само положень щодо обшуку її житла від 11 лютого 2009 року;

4. *Заявляє*, що інша частина заяв є неприйнятними;

5. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 3 Конвенції у відповідності з її матеріальним аспектом у зв'язку зі стверджуваним жорстоким поведінням з другою заявницею з боку співробітника поліції;

6. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 3 Конвенції у відповідності з її процесуальним аспектом у зв'язку з відсутністю ефективного внутрішнього розслідування твердження другої заявниці про жорстоке поведіння стосовно неї з боку співробітника поліції;

7. *Постановляє*, що не було порушення статті 5 § 1 Конвенції щодо затримання першого заявника 29 червня 2009 року;

8. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції щодо тримання під вартою першого заявника з 30 червня по 3 липня 2009 року;

9. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції щодо тримання під вартою першого заявника з 3 по 21 липня 2009 року;

10. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 8 Конвенції щодо поліцейського обшуку у житлі третьої заявниці 13 вересня 2008 року;

11. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 8 Конвенції щодо поліцейського обшуку у житлі четвертої заявниці 16 вересня 2008 року;

12. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 13 Конвенції з огляду на заяви третьої і четвертої заявниць відповідно до статті 8 щодо обшуків у їхньому житлі 13 і 16 вересня 2008 року;

13. *Постановляє, що:*

(а) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має виплатити заявникові нижченаведені суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу стосовно моральної шкоди :

(i) 4 000 євро (чотири тисячі євро) першому заявникові, Валерію Сергійовичу Войкіну;

(ii) 5 000 євро (п'ять тисяч євро) другій заявниці, пані Марині Олександрівні Войкіній;

(iii) 2 000 євро (дві тисячі євро) третій заявниці, пані Елеонорі Миколаївні Шупняк; а також

(iv) 2 000 євро (дві тисячі євро) у зв'язку з порушенням прав покійної пані Валентини Борисівни Войкіної, четвертої заявниці;

(b) 5,900 євро (п'ять тисяч дев'ятсот євро) спільно, разом з будь-якими податками, що можуть бути стягнуті з заявників щодо судових витрат у Суді (чиста сума, що підлягає виплаті ма' бути перераховані безпосередньо на рахунок адвоката заявника — пана Маркова); а також;

(c) 50 євро (п'ятдесят євро) разом з будь-якими податками, що можуть бути стягнуті з заявників, стосовно інших витрат;

(d) зі спливанням зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

14. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 27 березня 2018 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Маріалена Цирлі

Голова

Вінсент А. Де Гаэтано

Секретар